Lodivod

James Fenimore Cooper zachytil ve svých románech mnohé historické události. Tentokrát nás přivádí na konec 18. století, kdy Američané bojovali za svou nezávislost. Sledujeme osud nebezpečné výpravy americké fregaty k pobřeží Velké Británie. Odvážná mise připomíná akci současných speciálních jednotek: cílem je totiž únos snoubenek hlavních hrdinů, které tady nuceně žijí v bývalém klášteře. Riskantní je už samotné vylodění, protože přiblížit se v bouři ke skalnatému pobřeží je velice nebezpečný podnik. Bez dobrého lodivoda nemožný.

Poručík se teď přesně řídil rozkazy záhadného cizince. Ten ani na chvíli nezesílil hlas, bez vzrušení udílel rozkazy, přesné a jasné. Teprve když pevnina zmizela v temnotách a když bylo vidět jen široké, rozbouřené moře, jako by setřásl ze sebe neviditelnou tíhu, řekl stejným hlasem, jakým dosud uděloval své rozkazy: „Teď to bude, pane Griffithi, nejhorší. Musíme dát větší pozor než dosud. Určete dva muže, aby změřili hloubku. Záleží na jejich spolehlivosti a svědomitosti. Musí být přesní, rozumíte, pane Griffithi?“

„Tohle si vezmu sám na starost,“ odpověděl poručík.

„Rychle tedy!“

Námořníci, kterým neušlo jediné slovo z tohoto rozhovoru, se tak dozvěděli, že to nejhorší je teprve čeká.

„Hloubka číslo sedm,“ hlásil námořník, který za Griffithova dozoru spouštěl olovnici na mořské dno.

„Dobrá,“ lodivod se postavil těsně vedle poručíka. „Zkuste to ještě jednou,“ řekl, že ho bylo sotva slyšet.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.
Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

„Čtyři a půl," za chvíli hlásil námořník.

„Už jsme na mělčině!" vykřikl Griffith. „Změnit kurs!"

„Jen klid. Teď musíte dokázat, že loď poslouchá vás, a ne vy ji!" Lodivodův hlas zněl mírně, nebyla v něm nejmenší stopa po vzrušení.

„Hloubka číslo sedm," hlásil námořník.

Z Griffitha jako by náhle spadl strach, jako by si chtěl vzít příklad z cizincova sebeovládání, jeho rozkazy byly jasné a přesné, bez zbytečných gest, která prozrazují, co se v člověku děje.

Fregata se nebezpečně naklonila na bok, hned se však znovu dostala do své normální polohy, ale plachty zmítané prudce větrem jenjen se utrhnout. Loď si však dál statečně razila cestu vzdouvajícími se vlnami. Najednou se ozval vzrušený hlas důstojníka na přídi: „Skály, skály přímo před námi!"

Ještě nedozněl tento zoufalý výkřik, když někdo vykřikl: „Úskalí na závětrné straně!"

„Tady je to samá mělčina, samá skála, pane Grayi," kapitán Munson stěží potlačil svůj neklid, „zdá se mi, že se odchylujeme od původního směru. Neměli bychom spustit kotvu?"

„Kotvu připravit," vykřikl do hlásné trouby Griffith.

„Nic takového," lodivodův hlas tentokrát nezněl mírně. Byl tvrdý a pevný jako hlas člověka, který umí poroučet.

Griffith se obrátil k cizinci: „Kdo jste, pane, že si dovolujete rušit kapitánovy rozkazy? Nejenže jste nás vehnal někam, kam by odpovědný námořník s lodí, jako je naše, nikoho neposlal, ale vy teď ještě děláte, co můžete, jen abychom v těchhle zatracených končinách poskládali své kosti. Ještě slovo a …"

„Tak už dost, Griffithi," přerušil mladého důstojníka kapitán Munson. Vlasy mu divoce vlály ve větru, ale teď už ani on neskrýval své obavy. „Podejte hlásnou troubu panu Grayovi, poručíku, jedině on nás může zachránit."

---

fregata – dodnes menší válečná loď; původně plachetnice, štíhlá v poměru délky k šířce 4:1, vždy trojstěžník s typickými plachtami (viz obrázek)

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.
Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Zopakujme si, co jsme přečetli:

1. Popište svými slovy situaci, v jaké se ocitla americká fregata.

2. A) Čím tehdy měřili námořníci hloubku? – B) Jaké vlastnosti měli mít námořníci měřící hloubku a co tím chtěl asi autor zdůraznit? – C) Jaký význam má slovo *úskalí* a jak tomuto slovu můžeme rozumět jinak? (Ověřte ve Slovníku spisovné češtiny.) – D) Co nakonec navrhl kapitán, aby zabezpečil loď?

3. Uvažujte, jaké měl lodivod na lodi postavení. Doložte úryvky z textu.

4. Porovnejte chování lodivoda a ostatních námořníků a všímejte si, jak autor popisuje hlas jednotlivých postav.

Hra na spisovatele: Jste dobrým pozorovatelem svého okolí?

Vyhledejte v textu, proč bychom si měli všímat gest. Sestavte abecední seznam spolužáků, kteří používají nápadná a pro ně typická gesta. Napište podle tohoto seznamu jejich charakteristiku.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.
Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

James Fenimore Cooper (1789–1851) byl americký spisovatel historicko-dobrodružných románů.

Román ***Lodivod*** je prvním americkým románem s námořní tématikou, Coopera inspiroval román Pirát, který napsal Walter Scott.

Nejznámějším dílem je však indiánka ***Poslední Mohykán***, který zachycuje válku mezi Angličany a Francouzi. Na obou stranách bojovali indiáni.

Zdroje

Text

COOPER, James Fenimore. *Lodivod*. Praha: Albatros, 1973. Knihy odvahy a dobrodružství (Albatros). S. 34–35.

Obrázek

French Frigate Lutine. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lutine1.jpg

Poznámka pro učitele

Cílem tohoto pracovního listu je nabídnout doplňkový text přiměřeně dlouhý i pro slabší čtenáře, včetně žáků s mírnými poruchami učení.

Zadání úkolů se zaměřuje na rozvoj čtenářství a čtenářských dovedností, záměrně se vyhýbáme literárněvědným pojmům, proto je možné s ukázkou pracovat v různých ročnících.

Text je uspořádán tak, aby bylo možné jej vytisknout jak s otázkami a úkoly, tak i bez nich. V příloze je také varianta textu s číslováním řádků.

První úkol dává příležitost k rozpovídání, druhý nabízí jednoduché otázky. Zatímco třetí úkol vede k hledání přímo v textu, čtvrtý ověřuje, zda čtenář vnímá a pamatuje si i detaily, i zde je však možnost paměť podpořit hledáním v textu.

Na text navazuje Hra na spisovatele, zaměřená na charakteristiku postav, kterou lze dát do souvislosti se slohovým výcvikem.

Ukázka může být příležitostí k diskusi na téma *Jak je to jinde?* Položíme žákům otázku: Znáte nějaký jiný příběh s námořní tématikou?

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Zdeněk Sotolář.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785.
Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.